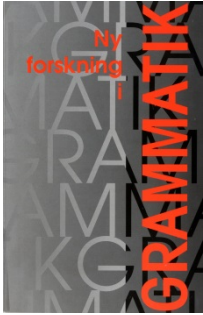

Ny Forskning i Grammatik

Titel:	Firkløvning En typologisk-komparativ beskrivelse af sætningskløvninger med eksempler fra dansk og italiensk	
Forfatter:	Iørn Korzen	
Kilde:	Ny Forskning i Grammatik 21, 2014, s. 163-176	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive	

© Forfatterne og Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet, 2014

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Ny Forskning i Grammatik (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Firkløvning

En typologisk-komparativ beskrivelse af sætningskløvninger med eksempler fra dansk og italiensk

Iørn Korzen

1. Indledning*

Dette oplæg skal ses som et forsøg på at nuancere de danske beskrivelser af sætningskløvninger en smule og præsentere og diskutere en mulig typologi for disse konstruktioner via et overordnet fokus på deres tekststrukturelle funktioner. Det er kendetegnende for den danske litteratur om emnet at der generelt tales om én konstruktionstype, om end Hansen (1995: 139-140) og Hansen & Heltoft (2011) udskiller typen

- (1) Det er med dyb sorg vi må meddele at vores afholdte chef [NN] er afgået ved døden

som hhv. en “svag” og en “retorisk” kløvning, der ses som en “stilistisk variant af den centrale kløvning”, bl.a. fordi ledsætningen “ikke [er] præsupponeret som i den normale sætningskløvning” (Hansen & Heltoft 2011: 1809).

Men spørgsmålet er hvor meget og præcis hvordan denne kløvningstype adskiller sig fra andre. På de følgende sider vil jeg argumentere for at man kan tale om fire hovedtyper af kløvninger, dvs. om det vi passende kunne kalde en “firkløvning”. Min empiriske basis er et korpus af danske og italienske L1-tekster fra det såkaldte “Europarl corpus” (Koehn 2005), der består af politiske taler holdt i Europaparlamentet fra 1996 og frem.

---

* Jeg takker Henning Nölke og diskussionsdeltagerne på mødet i Ebeltoft for inspirerende kommentarer til mit oplæg.

2. Litteratur om sætningskløvnings

I den danske litteratur optræder fænomenet ‘sætningskløvning’ ifølge Erik Hansen (1995: 126) første gang hos Wiwel (1901: 343-344), som dog behandler det relativt kortfattet og med en strukturel og semantisk indfaldsvinkel. Det samme er tilfældet i de følgende årtier, hvor vi finder tilsvarende korte beskrivelser fx hos Byskov (1910: 122-123), Mikkelsen (1975 [1911]: 569-572), Rehling (1932: 49-50), Aage Hansen (1933: 39-49) og Diderichsen (1971 [1946]: 196). I 1978 udkommer Mogens Dyhrs (1978) store undersøgelse af dansk og tysk sætningskløvning baseret på korpora af autentiske tekster og med hovedvægten lagt på en syntaktisk analyse, der dog er udvidet med mindre kapitler med generative og tekstlingvistiske tilgange.

Nølke (1984) benytter en generativ-transformationel metode og siger bl.a.:

“[The cleft sentence] consists of an argument ... denoting an individual or a number of individuals, and an open sentence which is predicated of this argument ... Now, the clefts always (i) presuppose strongly that the open sentence is true of a specific number of (unknown) individuals, (ii) presuppose weakly that it is false of some other individuals and (iii) assert the identification of the presupposed “true” individuals ... [T]he focal constituent is presented as having been selected among similar possibilities, which implies that it is associated with a paradigm of alternatives.” (Nølke 1984: 75, 80).

Erik Hansens (1995) lange og overvejende funktionelt-semantiske beskrivelse er i høj grad på linje med Nølkes beskrivelse og er i øvrigt i stort omfang gentaget hos Hansen & Heltoft (2011: 333-334, 1798-1812). Her udvikles Nølkes “svage præsupposition (ii)” i det der kaldes “identifikationsnegation” eller “eksklusionssætning”, som jeg skal vende tilbage til. Endvidere bør nævnes Herslund (2005), som især betoner kløvningens anaforiske funktion, og Togeby (2009), som ikke ser det udkløvede led som hverken fremhævet eller modstillet andre, men som “udpeget”, og kløvningskonstruktionens funktion kaldes “den konkluderende udpegning” (Togeby 2009: 447).

I Italien er litteraturen om sætningskløvnings overordentlig omfattende, og beskrivelserne går tilbage til 1870-80’erne. Blandt vigtige og overvejende funktionelle tilgange bør nævnes Berretta (1994; 2002), Roggia (2009) og De Cesare (2011), men der er også en stor generativ tradition, ligesom der

foreligger en række sproghistoriske og teksttype- og -genrebestemte undersøgelser. For en uddybende bibliografi henvises til Korzen (Udk.). Mange af de italienske bidrag er i øvrigt inspireret af engelsksproget litteratur som Prince (1978), Lambrecht (2001) og Dufter (2009).

3. Strukturelle forhold

Sætningskløvningens fokuseffekt opstår af selve oversættningens struktur: i dansk det ubetonede, ikke-deiktiske og ikke-anaforiske pronomensubjekt *det* + kopulaverbum (*være* eller *blive*) + et subjektsprædikatív, som i kraft af selve strukturen bliver bærer af et særligt pragmatisk fokus i form af en informationsstrukturel vægt; Lambrecht (2001: 470) ser heri en pragmatisk funktionel rolle (og ikke en semantisk), som kopulaverbet tildeler prædikatívet. Ledsætningens status af logisk præsupposition ses i at en nægtelse eller spørgsmålsstruktur alene rammer fokusleddet, ikke ledsætningen:

- (2) a. Det er EU, der skal tage denne opgave på sig. <ep-03-02-12.txt:219>¹
 b. Det er ikke EU, der skal tage denne opgave på sig.
 c. Er det EU, der skal tage denne opgave på sig?

I alle tre tilfælde (2a-c) præsupponeres ledsætningens indhold:

- (2) d. *X* [en eller anden (myndighed)] skal tage denne opgave på sig.

Helt i overensstemmelse med Nølkes (og Hansen & Heltofts) beskrivelse har ledsætningen en åben variabel knyttet til verbet, dvs. en valensvariabel, hvis værdi udfyldes, eller identificeres semantisk, af fokusleddet, oversættningens subjektsprædikatív, her:

- (2) e. $X = EU$.

Samtidig etableres det som Hansen (1995: 130) og Hansen & Heltoft (2011: 1794) – som en del af “sætningskløvningens semantik” – benævner “eksklusionsætning”, svarende til Hallidays (1985: 41-43) “semantic component

---

¹ I henvisningerne til Europarådkorpuset (“ep”) angiver tallene hhv. år-måned-dato; “txt” angiver den specifikke taler.

of exclusiveness: [...] ‘this and this alone’”, som Halliday ser som en del af betydningen af verbet *identificere*:

- (2) f. Der er ikke nogen anden (myndighed), der skal tage denne opgave på sig.

Men som et lille sidespring kan man måske diskutere om sætningskløvningens semantik er så entydigt udtømmende. Hvis den var det, kunne man indvende at det fx næppe ville være nødvendigt (ja, vel næppe muligt) at indsætte fokusadverbier som *kun*, *alene*, jf. også Dufter (2009: 95-98) og De Cesare (2011: 254-263). Men som bekendt er det i praksis intet problem:

- (3) I et demokrati er det alene vælgerne, som afgør repræsentationen i Parlamentet, og konkurrencen mellem partierne skal være lige. <ep-01-05-17.txt:43>

Hansen (1995: 133) og Hansen & Heltoft (2011: 1801) siger at “kun x” “markerer at x betragtes som en delmængde af en anden mængde ... [og] annullerer modtagerens fejlagtige eksklusionssætning”, nemlig at andre end x kunne komme på tale. Men det burde vel allerede ligge i eksklusionssætningen, jf. (2f)?

Andre fortolkninger, fx Declerck (1988: 29-30), Dufter (2009: 98), Roggia (2009: 99) og De Cesare & Garassino (Udk.: kap. 5.2-5.3), taler – efter min mening overbevisende – om “exhaustiveness” som en generaliseret **konversationel implikatur** i Grice’s (1975: 45-46) forstand, som kan fortolkes med vekslende pragmatisk prominens. Det som fokusadverbier som *kun*, *alene* gør, er at eksplicitere, dvs. assertere og dermed fremhæve, et træk, der ellers kun udtrykkes som en pragmatisk “default-implikatur”, specielt baseret på Grice’s kvalitetsmaksime, som vil sige at ledsætningen er sand for det udpegede fokusled, og hans kvantitetsmaksime, som vil sige at alt er sagt, dvs. fokusleddet udgør den komplette liste.

Hvor tilfælde som (2a) og (3) passer fint på Nølkes og Hansen & Heltofts beskrivelser af en matrixsætning med et argument der denoterer et eller flere individer efterfulgt af en ledsætning der udsiges om disse individer, er andre typer mere problematiske på disse punkter:

- (4) Nu har den albanske befolkningsgruppe fået sine fulde borgerlige rettigheder. Det er sådan, man løser mindretalsproblemer. <ep-01-10-04.txt:96>
- (5) [D]en lokale indsats er central, når det handler om at få folk i arbejde. Det er derfor, at det giver god mening at tale om lokale handlingsplaner ... <ep-01-10-23.txt:7>

Her er de præsupponerede ledsætninger lukkede sætninger uden eksplicit variabel som i (2d):

- (4) a. Man løser mindretalsproblemer.
 (5) a. Det giver god mening at tale om lokale handlingsplaner.

Der indgår ikke individer, og et eksklusionsindhold af typen:

- (4) b. Der er ikke andre måder hvorpå man kan løse mindretalsproblemer.
 (5) b. Der er ikke andre grunde til at det giver god mening at tale om lokale handlingsplaner.

synes heller ikke meget oplagt. De samme overvejelser er relevante for typen i eks. (1) i indledningen.

4. Brikker til en typologi

Om end den fælles sproglige form giver en fælles overordnet ramme af semantisk indhold, og der snarere end om distinkte typer er tale om en form for kontinuum af karakteristiske træk, ser det altså ud til at man med fordel kan nuancere beskrivelserne lidt. Dette træder endnu tydeligere frem, hvis man ser på de tekstuelle funktioner.

4.1. Type 1, den "klassiske" kløvning

De mest "gængse" beskrivelser, som fx hos Nølke (1984), Hansen (1995) og Hansen & Heltoft (2011), passer bedst på tilfælde som (2)-(3), som jeg derfor vil kalde den "klassiske" kløvning, type 1. Her er der tale om en præsupponeret ledsætning med en åben variabel og et fokusled der ses som "associeret med et paradigme af alternativer", jf. Nølke. Fokusleddet har funktion som valens-

led i relation til ledsætningen, og en kontrast til et alternativ kan udtrykkes, hvorved ledsætningen typisk udelades ved alternativ nummer to:

- (6) Det skal være markedet og forbrugerne, der bestemmer, hvad der skal produceres, ikke tårnhøje EU-tilskud [der bestemmer, hvad der skal produceres]. <ep-00-05-15.txt:65>

Strukturens nye og asserterede information er den semantiske identificering af den åbne variabel med fokusleddet, som i (2c), hvorimod ledsætningen typisk indeholder kendt eller infererbar information. Dette giver ledsætningen i denne kløvningstype en lav “kommunikativ dynamik” i Pragerskolens terminologi (Firbas 1966: 270), idet den ikke i sig selv medvirker til den videre udvikling af tekstindholdet. Netop derfor kan den udelades i visse ko- og kontekster, som også i typen i (7):

- (7) – Hvem tog mit glas?
– Det var Ib [der tog dit glas].

Fokusleddet i denne type vil ofte medføre et topikskift, især i tilfælde med kontrast, jf. (6), og i talesprog vil det normalt være relativt kraftigt betonet. Det kan være yderligere forstærket af fokusadverbialer som *netop*, *kun*, *alene*, *især*, jf. (3). Som i eks. (6), *markedet*, kan fokusleddet være anaforisk, men det er ikke et særligt eller distinktivt træk ved denne type – i modsætning til type 2.

4.2. Type 2, den stærke anafor

En beslægtet type, hvor fokusleddet også har valensfunktion, men hvor ledsætningen adskiller sig ved at indføre ny information og dermed bære en høj “kommunikativ dynamik”, er “den stærke anafor”. Fokusleddet er anaforisk, og fokusmarkeringen gør anaforen særlig stærk således at vi her typisk ser resumptive anaforer (som genoptager et helt sagforhold), associative anaforer (som associeres, men ikke identificeres, med antecedenten) eller koreferentielle anaforer hvis antecedent befinder sig i en lidt fjernere ko-tekst eller lavt i syntaktiske hierarkier:

- (8) Alternativt mener jeg, at udviklingen af en europæisk anklagemyndighed bør foregå gradvist og inden for rammerne af et styrket Eurojust-samarbejde. Det er i øvrigt den model, som fru Theato nævner i sin betænkning i artikel 22, andet led.

Generelt er det disse overvejelser, der ligger til grund for den liberale gruppes ændringsforslag til betænkningen. <ep-03-03-27.txt:40>

- (9) Alt, hvad der handler om udviklingshjælp, inkl. rehabilitering af flygtninge, bør lægges ind under generaldirektoratet for udvikling. Det er dette generaldirektorat, der har ekspertisen, og de burde derfor også have ansvaret. <ep-00-05-03.txt:148>
- (10) Der er kun én logisk begrundelse for en ensartet lovgivning: ønsket om at skabe en fælles stat uden indre grænser. Det er denne tvangstanke om Europas grænseløst forenede stater, som nu i praksis lægger også nyttigt internationalt samvirke for had. <ep-96-10-23.txt:28>

I (8) er der tale om to resumptive anaforer; *den model* genoptager den foregående kompletivsætning, og *disse overvejelser* genoptager en lidt større foregående ko-tekst, der i øvrigt befinder sig på den anden side af et afsnitsskift. I (9) genoptager *dette generaldirektorat* antecedenten *generaldirektoratet for udvikling*, der står som styrelse i et præpositionssyntagma, dvs. som ikke-primært syntaktisk led. I (10) genoptager *denne tvangstanke om Europas grænseløst forenede stater* antecedenten *ønsket om at skabe en fælles stat uden indre grænser*, som nok står lige forinden, men anaforen udtrykker en reklassifikation: “ønsket” bliver til en “tvangstanke”, hvilket også normalt kræver en stærk anafor (Korzen 2000, 2006). I alle tilfælde er der tale om anaforiske NP'er med demonstrativt determinativ, dvs. i forvejen stærke anaforer, der yderligere forstærkes i kløvningsstrukturen. Demonstrative pronomenanaforer er dog heller ikke ualmindelige i denne type (Korzen, Udk.).

I alle tilfælde er disse kløvningsers funktion den at topikalisere et foregående tekstelement, dvs. denne type indebærer topikskift, og ledsætningen udtrykker ny information om det nye topik. Fokusmarkeringen kan karakteriseres som svagere end i type 1 (Berretta 1994, 2002); dens funktion er ikke så meget at identificere én størrelse ud af et paradigme af alternativer, men blot at “fange” en “svag” antecedent, som gøres til nyt topik.

4.3. Type 3, tekstovergangen

En tredje type er illustreret i eks. (4)-(5) ovenfor. Den adskiller sig først og fremmest ved at fokusleddet ikke er et valensled, men en adverbial tilføjelse. Der er derfor ikke tale om den samme “faste” eller eksplicite valensvariabel som i type 1-2, men snarere om en løs eller “latent” variabel der aktiveres i

den konkrete ko-tekst og **tilføjes** til sammenhængen. Fokusleddet har ikke samme identificerende funktion som i type 1 og 2, fokusmarkeringen er mindre stærk, og der er ikke noget klart eksklusionsindhold, jf. (4b-5b).² I langt de fleste tilfælde er fokusleddet anaforisk ligesom i type 2, men i stedet for som nyt topik, fungerer det som baggrund for den følgende ko-tekst, i (4) og (5) hhv. måde og årsag, og markerer samtidig overgangen fra et tekstsegment til et andet. Strukturens funktion er at fokusere, ikke på et eller flere enkeltindivider, men på en relation mellem to tekstsegmenter. Som i type 2, indeholder ledsætningen ny information og har derved høj kommunikativ dynamik.

Selvom det er langt det mest almindelige, behøver fokusleddet ikke at være anaforisk. Det vil da typisk angive en alment kendt størrelse, som i (11), hvor det samlede fokusled udtrykker middel, og hvor kendtheden også understreges af *jo* og *som bekendt*.

- (11) Det er jo først med Nice-traktaten, der som bekendt ikke er trådt i kraft endnu, at der er tilvejebragt et retsgrundlag. <ep-01-05-16.txt:173>

Klønninger med adverbielle fokusled kan være forstærket af fokusadverbier, som i det flg. italienske eksempel:

- (12) Noi abbiamo il dovere di assicurare che il Consiglio di Barcellona sia coronato da un pieno successo. ... Peraltro, fu proprio a Barcellona che questo dialogo venne lanciato. <ep-02-01-16.txt:48>
 ‘Vi har en pligt til at sikre, at Rådet i Barcelona krones med fuld succes. ... I øvrigt var det netop i Barcelona, at denne dialog blev lanceret.’

I sådanne tilfælde mener jeg at fokusadverbiet giver klønningen den stærke markering, herunder en potentiel associering med et paradigme af alternativer (“netop i Barcelona – ikke noget andet sted”), som gør at den bør klassificeres som et eksempel på type 1.

---

2 Denne analyse er meget parallel med Taglichts (1984: 55): “[W]ith sentences like [*It was yesterday that we met in the park. It was in the park that we met yesterday. It was about Mary that we spoke*] ... the semantic relation of the cleft focus to the residue seems best regarded not as equative (*ie* identifying) but as attributive (‘Our meeting was yesterday/was in the park’, ‘Our conversation was about Mary’).” På same linje er De Cesare (2011: 267-268).

4.4. Type 4, den emotive kløvning

Den sidste type så vi eksemplificeret i (1); den minder om type 3 ved at fokusleddet er adverbialt, det udtrykker her måde, men den adskiller sig ved at fokusleddet aldrig er anaforisk. Denne type forekommer normalt tekstinitialt, i hvert fald tekstsekvensinitialt, og udtrykker talerens følelsesmæssige relation til det følgende tekstindhold. Det er det mest almindelige at ledsætningens verbum er et performativt verbum dicendi, jf. (1) og (13), men det behøver ikke at være tilfældet, jf. (14), som ikke indeholder et verbum dicendi:

- (13) Signora Presidente, signor Primo ministro, onorevoli parlamentari, è con grande piacere che mi presento oggi dinanzi a voi, all'inizio di una nuova presidenza, ... <ep-01-01-17.txt:151>
 'Fru formand, hr. premierminister, mine damer og herrer, det er med stor glæde, at jeg præsenterer mig for Dem i dag ved starten af et nyt formandskab, ...'
- (14) È con tristezza e con preoccupazione che vedo oggi gli Stati Uniti avviarsi su una strada che rischia di far perdere loro la leadership morale del mondo, ... <ep-03-01-29.txt:45>
 'Det er med sorg og bekymring, at jeg i dag ser USA slå ind på en vej, der truer med at ødelægge deres moralske lederskab i verden ...'

I disse tilfælde er markeringen af fokusleddet ikke specielt stærk, og det er ikke relevant at tale om et paradigme af alternativer til fokusleddet. Ledsætningen udtrykker ny information som i type 2 og 3.

Jeg har her måttet nøjes med italienske eksempler, for mit danske korpus indeholdt ingen eksempler på denne type. Det er nok lidt for enkelt at henfalde til fasttømrede meninger om nord- og sydeuropæeres følelsesregister alene på den baggrund, men det er da et interessant faktum.

5. Det samlede billede og lidt statistik

Som sagt tidligere er de fire typer jeg har skitseret, karakteristiske ved den samme sproglige struktur og derfor også ved et semantisk indhold der ligger inden for en fælles overordnet ramme. De fire typer er derfor ikke meget præcist afgrænsede, der er snarere tale om kontinua af karakteristiske træk, som er forsøgt skitseret i tabel 1, og man kan støde på specifikke tilfælde det er vanskeligt at placere.

(FL = fokusled; LS = ledsætn.)	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
FL: markering	stærk	svag	meget svag	
FL: semantisk funktion	identificerende		ikke-identificerende tilføjelse	
FL: syntaktisk funktion	oftest valensled	valensled	adverbial	
FL: anaforisk funktion	mulig anafor	stærk anafor	oftest anafor	ikke anafor
Topik- og tekstkontinuitet	muligt topikskift	topikskift	tekstovergang	tekstinitial
LS: kommunikativ dynamik	lav		høj	

Tabel 1. Sætningskløvnings. Typologi

Hvad enten ledsætningen udtrykker gammel eller ny information, dvs. har hhv. lav eller høj kommunikativ dynamik, er informationen i alle tilfælde formuleret som præsupponeret, dvs. som et faktum der af afsender opfattes som givet og indiskutabelt.

I mit korpus viste sætningskløvnings sig samlet set mere end tre gange hyppigere i dansk end i italiensk, jf. tabel 2, nederste række, så for at opnå en tilstrækkelig empiri måtte jeg benytte et større italiensk korpus.

	Dansk	Italiensk
Undersøgt Europarlkorpus (antal ord)	128.082	251.284
Samlet antal sætningskløvnings	185	109
svarende til én sætningskløvning pr.	692 ord	2.305 ord

Tabel 2. Samlet korpus og antal sætningskløvnings

Denne forskel kan hænge sammen med den meget fastere topologi i dansk end i italiensk. Ifølge Lambrecht (2001: 488-489), som følger en hypotese oprindeligt lanceret af Otto Jespersen (1969 [1937]: 76), er sætningskløvnings netop en af mulighederne for at placere sætningsled i positioner hvor de normalt ikke står, uden at skabe agrammatikalitet.³

Dette kan måske også forklare den forskellige fordeling af de fire typer i mit korpus:

³ Denne sammenhæng er dog omdiskuteret og kritiseret af fx Dufter (2009: 95).

	Danske sætningskløvninger			Italienske sætningskløvninger	
Type 1	95	51,4 %		35	32,1 %
Type 2	75	40,5 %		18	16,5 %
Type 3	15	8,1 %		52	47,7 %
Type 4	0	0		4	3,7 %
I alt	185	100 %		109	100 %

Tabel 3. Sætningskløvninger fordelt på de fire typer

Tabel 3 viser at de danske sætningskløvninger af type 1 og 2, dvs. typisk valensled, samlet udgør 170 tilfælde, svarende til mere end 90 % af samtlige tilfælde. Heraf er de 113, eller 66,1 %, subjektskløvninger. Her spiller dansks egenskab af V2-sprog nok en væsentlig rolle. I det danske fundamentfelt, foran det finitte verbum, kan vi i en deklarativ sætning have stort set alle ledtyper (undtagen det finitte verbum). Hvis subjektet er placeret i fundamentfeltet, får det ikke nogen særlig pragmatisk markering, jf. fx (8'), som er den ukløvede variant af (en del af) (8) ovenfor:

- (8') Disse overvejelser ligger til grund for den liberale gruppes ændringsforslag til betænkningen.

Hvis fundamentfeltet derimod er udfyldt af et adverbial, får dette en stærkere markering:

- (15) A-kraft er ikke løsningen. Herved kan man måske nedsætte CO₂-udslippet, men samtidig skaber denne energiform langt flere nye miljøproblemer. Af samme grund støtter jeg ændringsforslag 8 om at vægte forsigtighedsprincippet. <ep-99-11-16.txt:66>

Dette kan måske gøre subjektskløvningen mere "nødvendig" i dansk end adverbialkløvningen, som ses kun at udgøre ca. 8 % af tilfældene i mit korpus. I det italienske korpus er type 3-forekomsterne derimod den største gruppe, og af de 52 tilfælde citeret i tabel 3 er hele 28 af typen citeret i det danske eks. (5), med den italienske struktur *è per questo che...*, hvor kløvningen fremhæver argumentationsstrukturen: at man er nået til en (typisk konkluderende) konsekvens af et foregående tekstinhold. Den høje forekomst af denne type

tilskriver jeg i høj grad den argumentative teksttype, som der er tale om i det undersøgte korpus.

Ud af de 53 italienske type 1+2-kløvninger var 29, eller 26,6 % af alle tilfælde, subjektskløvninger. Denne procent er væsentlig lavere end den tilsvarende danske, og en medvirkende grund hertil kan være at italiensk, der som pro-drop-sprog ikke har ubetonede subjekspronominer, blot med en eksplicitering af subjektet opnår en markering af dette led, hvorfor en yderligere markering i form af kløvning kan være mindre nødvendig.

6. Konklusion: Hvad siger kløvninger om dansk og italiensk tekststruktur?

Ud over sammenhængen med ordstillingsforhold, det danske V2-træk og det italiensk pro-drop-træk kan sætningskløvningerne og deres fordeling – især af type 3-kløvningerne – nok bekræfte at italienerne har et væsentligt fokus på tekststruktur og -progression. Derimod er danskerne mere fokuserede på de enkelte tekstsegmenter og heri især på de agerende subjekter. Her bekræfter sætningskløvningerne en række andre undersøgelser jeg har foretaget af dansk og italiensk tekststruktur, som netop pegede på et dansk fokus på de enkelte isolerede tekstsegmenter, typisk de enkelte perioder, som rummer én eller få propositioner, over for et italiensk fokus på den lokale og globale tekststruktur og på relationerne mellem tekstsegmenterne, hvor flere – typisk mange – propositioner indgår i én og samme periode.

Henvisninger

- Berretta, M. (1994). Ordini marcati dei costituenti di frase in italiano. La frase scissa, *Vox Romanica* 53, 79-105.
- Berretta, M. (2002). *Quello che voglio dire è che*: le scisse da strutture topicalizzanti a connettivi testuali, i G.L. Beccaria & C. Marellò (red.). *Le parole al testo*. Torino: Edizioni dell'Orso, 15-31.
- Byskov, J. (1910). *Dansk Sproglære*. København: Det Schønbergske Forlag.
- De Cesare, A.-M. (2011). *L'ordine dei costituenti in italiano contemporaneo e in prospettiva contrastiva con il tedesco*. Tesi di abilitazione. University of Basle.
- De Cesare, A.-M. & D. Garassino (Udk.). On the status of exhaustiveness in cleft sentences: A data-driven and cross-linguistic study of English *also-* / *only-*clefts and Italian *anche-* / *solo-*clefts, *Folia linguistica*.

- Declerck, R. (1988). *Studies on Copular Sentences, Clefts and Pseudo-Clefts*. Berlin: De Gruyter.
- Diderichsen, P. (1971 [1946]). *Elementær dansk grammatik*. København: Gyldendal.
- Dufter, A. (2009). Clefting and discourse organization. Comparing Germanic and Romance, i A. Dufter & D. Jacob (red.). *Focus and background in Romance languages*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 83-121.
- Dyhr, M. (1978). *Die Satzspaltung im Dänischen und Deutschen. Eine kontrastive Analyse*. Tübingen: TBL Verlag Gunter Narr.
- Firbas, J. (1966). On defining the Theme in Functional Sentence Analysis, *Travaux Linguistiques de Prague* (1), 267-280.
- Grice, H.P. (1975). Logic and conversation, i P. Cole & J.L. Morgan (red.). *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*, New York: New York Academy, 41-58.
- Halliday, M.A.K. (1985). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- Hansen, A. (1933). *Sætningen og dens led i moderne dansk*. København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck.
- Hansen, E. (1995). Sætningskløvning i moderne dansk, i I. Kjær, F. Lundgreen-Nielsen & M.K. Jørgensen (red.), *Danske studier 1995*, København: Reitzel, 126-146.
- Hansen, E. & L. Heltoft. (2011). *Grammatik over det Danske Sprog*. Vol. I-III. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Herslund, M. (2005). Clivage, structure thématique et anaphores, i F. Lambert & H. Nølke (red.), *La syntaxe au coeur de la grammaire. Recueil offert en hommage pour le 60e anniversaire de Claude Muller*, Rennes: Presses Universitaires de Rennes, 127-135.
- Jespersen, O. (1969 [1937]). *Analytic syntax*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Koehn, P. (2005). Europarl: A parallel corpus for statistical machine translation. *Conference Proceedings: the tenth Machine Translation Summit*, Phuket, 79-86.
- Korzen, I. (2000). Reference og andre sproglige relationer, i G. Skytte & I. Korzen, *Italiensk-dansk sprogbrug i komparativt perspektiv. Reference, connexion og diskursmarkering*, København: Samfundslitteratur, 161-619.
- Korzen, I. (2006). On Demonstrative Determiners in Anaphoric Noun Phrases, i H. Nølke, et al. (red.), *Grammatica. Festschrift in honour of Michael Herslund*, Bern: Peter Lang, 261-277.
- Korzen I. (Udk.). Cleft Sentences. Italian-Danish in Contrast, i A.-M. De Cesare (red.), *Frequency, forms and functions of Cleft Constructions in Romance and Germanic*, Berlin & New York: De Gruyter.

- Lambrecht, K. (2001). A framework for the analysis of cleft constructions, *Linguistics* 39 (3), 463-516.
- Mikkelsen, K. (1975 [1911]). *Dansk ordføjningslære med sproghistoriske tillæg*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Nølke, H. (1984). Clefting in Danish? i F. Sørensen & L. Heltoft (red.) *Topics in Danish Syntax. Nydanske studier & almen kommunikation, NyS* 14, 72-111.
- Prince, E.F. (1978). A Comparison of WH-Clefts and IT-Clefts in Discourse. *Language* 54 (4), 883-906.
- Rehling, E. (1932). *Det danske Sprog Fremstilling for Lærere og Seminarier*. København: J.H. Schultz.
- Roggia, C.E. (2009). *Le frasi scisse in italiano. Struttura informativa e funzioni discorsive*. Genève: Slatkine.
- Taglicht, J. (1984). *Message and emphasis. On focus and scope in English*. London & New York: Longman.
- Togeby, O. (2009). Ordkløveri? Om sætningskløvning på dansk, i R. Therkelsen & E.S. Jensen (red.), *Dramatikken i grammatikken*, Roskilde: Institut for Kultur og Identitet, Roskilde Universitet, 439-455.
- Wiwel, H.G. (1901). *Synspunkter for dansk sproglære*. København: Det Nordiske Forlag.